

ПОЗОРИШНЕ НОВИНЕ

www.narodnopoziroiste.rs

Издаје Народно позориште у Београду

АНТИГОНА

30.12.2012.
СЦЕНА „ЉУБА ТАДИЋ“ | ЈАП

ВЕЛИКУ СЦЕНУ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА ЗАХВАТИО ПОЖАР

Премијера упркос свему

Главна вест у позоришту је, увек и у свим околностима, премијера. Зато и овај текст о несрећи која је почетком децембра задесила нашу кућу, започињемо вешћу о премијери која ће бити сутра увече, упркос свему. Софоклова „Антигона“ у режији Јагоша Марковића, захваљујући разумевању и великој помоћи колега из Југословенског драмског позоришта, уместо 14. децембра на нашој Великој сцени, биће изведена 30. децембра, на Сцени „Љуба Тадић“ овог пријатељског театра.

Као што јавност већ добро зна, у ноћи између 2. и 3. децембра је на Великој сцени избио пожар који је, захвативши задњи део бине, причинио значајну штету. „Била је то права срећа у несре-

ћи“ – реченица је која се последњих недеља често чула и која, на неки начин, најбоље илуструје овај немили догађај. Наиме, пожар је локализован захваљујући сјајној реакцији радника обезбеђења Народног позоришта, а угашен је већ око 00.45 сати муњевитим реаговањем ватрогасаца, који су у зграду ушли свега пет минута после позива. У гашењу ватрене стихије учествовало је 12 возила, а због неприступачности места захваћеног ватром, било је ангажовано и специјално возило са мердвинама.

Прво су се укључили аларми који детектују дим, брзо су реаговали радници службе обезбеђења, а гвоздена завеса је спречила да се пожар про-

ХРАБРОСТ КОЛЕГА ИЗ ОБЕЗБЕЂЕЊА

Велику захвалност треба упутити радницима обезбеђења који су те вечери били у Позоришту, правовремено и храбро реаговали, те спречили катастрофу. Црне слутње које су се у тренуцима откривања пожара многим врзале по глави, нису се обистиниле захваљујући високом професионализму наших колега Дејана Симовића, Бранислава Матића, Дејана Павловића и Милана Сентића.

шири и на гледалиште. Тако је избегнута већа катастрофа. Осим хинтер бине оштећени су зидови, изгорели конопци за четири цуга која су, заједно са рефлекторима, пала на декор... Један од сведока овог немилог догађаја, био је и глумац Зоран Ћосић који је те вечери играо у представи „Кањош Мацедоновић“, управо на Великој сцени. „Седео сам с колегама у клубу на четвртог спрату и негде око поноћи, са степеништа је почео да куља дим. Недуго после тога, људи из обезбеђења су нас обавестили да хитно морамо да се евакуишемо. Чим смо изашли напоље, погледали смо према врху зграде и у том тренутку заиста је све изгледало веома драматично.

(наставак на стр.2)

НОВИ УПРАВНИ И НАДЗОРНИ ОДБОР

Влада Србије, на седници одржаној 13. децембра, решила је дужности досадашњи Управни и Надзорни одбор Народног позоришта у Београду и на чело тих тела поставила драматурга Радослава Павловића и дипломираног економисту Милана Митровића. Нови чланови Управног одбора су виши стручни сарадник шефа кабинета Канцеларије председника Републике Александар Обрадовић, дипломирани економиста и директор „Форм комуникајшн“ Милка Форцан, редитељ и драмски писац Живорад Ајдачић, сувласник Компаније „Ехом“ Јово Милошевић, глумица Нада Блам и солиста опере Љубодраг Беговић. Чланови Надзорног одбора су директор продаје компаније „Оптикус“ Драгољуб Радушки и службеник рачуноводства Народног позоришта Мирјана Бурсаћ.

Р. П. Н.

СТОЈМеновић ЛАУРЕАТ

Ненад Стојменовић је Новогодишњи добитник Награде „Петар Банићевић“ која се додељује младом глумцу до 35 година живота, који се уметнички истакао у периоду од 1. новембра 2011. до 31. октобра 2012. године и исказао висок професионализам у послу и односу према Народном позоришту. Жири у саставу: Добрила Стојнић (глумица), Жељко Хубач (драматург) и Молина Удовички Фотез (директор Дrame Народног позоришта),

једногласно је донео одлуку на седници одржаној 30. новембра. Стојменовић је награду добио за улоге Шатова у драми „Зли дуси“ и Цона Вортинга у представи „Важно је звати се Ернест“. Награда је установљена прошле године, а први лауреат је био Игор Ђорђевић.

М.Б.

ВЕК СРПСКЕ АВИЈАЦИЈЕ

Свечана академија поводом 100 година српског војног ваздухопловства и 50 година ракетних јединица за против-ваздухопловна дејства, обележен је 24. децембра на Сцени „Љуба Тадић“, у Југословенском драмском позоришту. Програм су реализовали уметници и техничко особље Народног позоришта у Београду, предвођени примадоном Јадранком Јовановић, концертмајстором Едит Македонском, глумцима Слободом Мићаловић, Небојшом Кундачином, Иваном Босиљчићем, Павлом Јеринићем, Бојаном Кривокапићем и балетским уметницима Бојаном Жегарац и Јованом Веселиновим. У програму, чији је редитељ била Ивана Драгутиновић Маричић, а за који је сценарио написао Жељко Хубач, уз стручну помоћ пуковника Златомира Грујића, учествовали су и Оливер Њего, Зорана Павић, Јелена Томашевић, Сања Илић и „Балканика“, Хор „Станковић“, Ансамбл „Станислав Бинички“ под уметничким руководством маистра Павла Медаковића и Дечји хор „Хориславац“. Директан пренос програма реализовала је екипа РТС-а.

М. Б.

НАСТАВАК СА НАСЛОВНЕ СТРАНЕ

Приметили смо да се облаци дима шире из правца Велике сцене и, не знајући да је већ тада била спуштена гвоздена завеса, били смо у страху да се пожар не прошири на гледалиште. Срећом, захваљујући правовременој и професионалној реакцији, избегнута је већа штета“, тврди Ђосиф.

Већ у току јутра на терен су изашле стручне екипе које су констатовале делимичну штету, због чега су све представе са Вели-

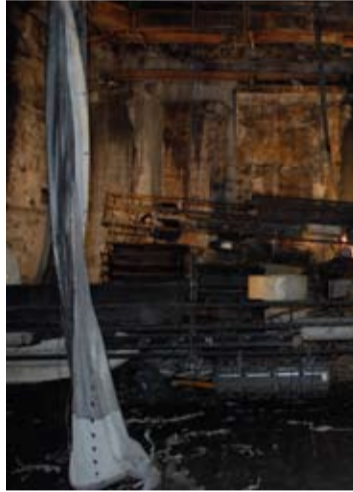
„Управа Куће је уложила огромне напоре како би максимално били убрзани сви поступци. Ипак, неке ствари не могу да се убрзају по сваку цену, јер је овде реч о веома озбиљним радовима. Због свега тога, незахвално је прогнозирати када бисмо могли да добијемо дозволу за рад“, изјавио је том приликом директор Технике Народног позоришта Милан Марковић.

У међувремену, непосредно пред закључење овог броја По-

то догоди, да ту врсту одговорности прими на себе“, изјавио је Савић у сусрету са новинарима на традиционалном предновогодишњем сусрету са представницима медија. Поменимо и то да су претходних недеља солидарност са Народним позориштем исказале и друге институције, а помоћ су прво понудили Црногорско народно позориште из Подгорице и организација „Наша Србија“. Наиме, ЦНП је одлучило да укупан

ПОМОЋ СВЕТЛОСТ ТЕАТРА

Компанија „Светлост театар“ је исказала спремност да помогне у санацији Велике сцене. У писму упућеном в. д. управника, Дејану Савићу, наведено је да ће послови демонтаже механичких и електричних уређаја у задњем делу сцене бити урађени бесплатно. „Објекат Народног позоришта је обележио почетак нашег професионалног посла и наша фирма и ја ћемо са највећим задовољством пружити пуну подршку у новонасталим условима“, поручила је директорка „Светлост театра“, Оливера Митровић.

ПОДРШКА ИЗ ИНОСТРАНСТВА

Дејан Миладиновић, Дрвртилац дужности директора Опере, добио је поводом пожара бројне телеграме подршке од директора позоришта са којима је сарађивао. Међу њима су уметнички директор Опере из Даласа Џонатан Пел, управник и уметнички директор Опере из Њу Орлеанса Роберт Лајл, генерални директори „Флорентин опере“ Вилијам Флорескју, „Хаваји опере“ Хенри Акина, едмонтонске Опере Сандра Гајч, мичигенске Опере Дејвид Дикијера, уметнички директор „Лирик опере“ из Остина Ричард Бакли, његов колега из „Кентаки опере“ Дејвид Рот...

ке сцене морале да буду отказане до даљег. Свега неколико дана касније, 6. децембра, почели су радови на рашчишћавању оштећеног дела сцене. Ти послови, који су поверени фирми „Светлост театар“, обухватили су прво демонтажу сценске механике у поменутом делу сцене, а потом и реконструкцију комплетне сценске механике.

зоришних новина, в. д. управника Народног позоришта Дејан Савић, изјавио је како очекује да би Велика сцена могла да почне с радом средином јануара идуће године. „Време не губимо, радимо максимално озбиљно и одговорно на томе. Заиста, треба неко да потпише и каже да је сцена безбедна, да може да се изађе на њу и, кад се

приход од играња своје најновије продукције, Голдонијевих „Рибарских свађа“ 25. децембра, уплати на рачун Националног театра, док је „Наша Србија“ у сарадњи с компанијом „Холцим Србија са купцима заједно“ упутила донацију у износу од милион динара.

■ Микојан Безбрадица ■

IN MEMORIAM

Ксенија Јовановић

(1928–2012)

Госпођа Ксенија Јовановић нас је напустила! Госпођа – тако су постхумно објавила скоро сва гласила. Тако смо је и за живота звали. А како другачије, кад је сваком цртом лица, сваким погледом, жестом, сваком изговореном речју одисала господством... Госпођа. Дама. Глумица. Велика глумица!

Била је, како се то у театарском свету каже, позоришно дете. Оба родитеља су јој била глумци и у детињству ју је то болело, јер је судбина тадашњих глумаца била да стално путују, мењају градове, ансамбле, сцене. Одмах по рођењу, Ксенију су послали да живи са, како их је од милоште звала, дедушком и бабушком, најпре у Скопљу, потом опет у Сарајеву, па најзад у Новом Саду. Иако окружена пажњом и љубављу, чезнула је за родитељима. Мама 1938. добија ангажман у Београду и од тада је петочлана породица на окупу, али почиње борба за опстанак од једне плате и татиних повремених прихода, па бомбардовање, окупација, глад. Тако се формирала, како је сама записала, особа „озбиљна, забринута, преосетљива“. Иако то нису особине карактеристичне за глумце, иако је глума била кривац за раздвојеност од родитеља, ипак полази њиховим стопама. Уписује Високу филмску школу Вјекослава Афрића, где јој глуму предаје Јозо Лауренчић. Када две године касније школа престаје с радом, Ксенија не жели да настави школовање на Позоришној академији, већ почиње професионалну каријеру. Иако је имала запажен филмски деби, схвата да за њу са, како је једном приликом казала, „урбаним лицем“, нема места у медију

који се тих година превасходно бавио питањима села, рата, фабрика...

Тако се окреће позоришту. У Београдском драмском је од 1951, одакле десет година касније прелази у Народно позориште које ће јој до краја живота бити други (или, можда, први) дом. Остварила је више од сто значајних драмских рола у матичним али и у другим београдским театрима, Српском народном и Крушевачком театру, као и на Дубровачким летњим играма, гостовала је у Паризу, Букурешту, Темишвару, Со-

Била је „глумица високих моралноуметничких принципа, изузетне уметничке осећајности, правдољубивости, глумица коју су многи са правом звали српска Сара Бернар“, из образложења за Орден св. Саве.

фији, Москви, Братислави, Будимпешти, Бечу, Солуну, Ослу, Омску, играла је у више од тридесет ТВ драма и серија, у преко двеста радио-драма, четири филма, снимила је једну грамофонску плочу и освојила преко 20 награда и признања, међу којима су Добричин прстен, Орден св. Саве I степена, Награда „Раша Плаовић“, три Плакете и Октобарска награда града Београда, Плакета Народног позоришта, годишње награде Народног и Југословенског драмског позоришта... Статистика која говори много. И ништа.

Ако наведемо бар неке од остварених ликова – Фреда у Пристли-

јевој „Опасној окуци“, Елизабета у Милеровом „Лову на вештице“, Наталија у „Конаку“ Црњанског, Јелена Њетковић, Лиза Протасова, Леди Магбет, Јокаста, Сестра Багрићева, Госпођа Хигинс, Хекаба, Жена А у „Три високе жене“, Мајка Пинторовића у Симовићевој „Хасанагиници“, Марија Хосефа у Лоркином „Дому Бернарде Албе“, Тетка Даца у „Министарки“, Маркиза де Мартеј у представи „Опасне везе/Квартет“ – рећи ћемо само мало више.

Можемо да додамо и одломак из образложења за доделу Добричиног прстена: „Ксенија Јовановић најчешће интерпретира изразито драмске ликове, трагичне јунакиње. Публика је воли и памти, колеге воле и високо цене, а критика истиче: успешно психолошко нијансирање ликова, снажан темперамент, смисао за ироничну дистанцу, осећање стила епохе, дела и лика који тумачи; префињено коришћење изражајних глумачких средстава и изврсну дикцију. Код Ксеније Јовановић срећемо срећан спој: професионализма, дубоког надахнућа, хистрионске проициљивости, константног полета и велике марљивости. Појава, глас и покрет, ум, умеће и отменост. И неоспоран Божји дар“. За будуће генерације остају и аудио и видео записи неких остварења Ксеније Јовановић, фотографије, интервјуи, критике, монографија... Али, све изречено, написано, снимљено – недовољно је.

Она наша, јединствена, непоновљива госпођа Ксенија – дама а глумица, хладна а враголаста, озбиљна и уздржана а радознала, далека а топла – живи само у сећањима нас који смо је познавали.

■ Јелица Стевановић ■

ЈАНУАР 2013.

МУЗЕЈ
НАРОДНОГ
ПОЗОРИШТА
2010

ИЗЛОЖБЕ

• ПРВА ПОСТАВКА

аутор Зорица Јанковић

• ДР БРАНИСЛАВ ВОЈИНОВИЋ

(1892-1951) – ПОЗОРИШТЕ КАО ЖИВОТ

аутор др Душица Бојић

КОНЦЕРТ

17. 01 | 18.00 35 ГОДИНА СА ВАМА, јубиларни концерт Филхармоније младих „Борислав Пашћан“

ПРОМОЦИЈА

31. 01 | 18.00 ПРОМОЦИЈА И ДОДЕЛА ГОДИШЊИХ НАГРАДА 10. БРОЈА РЕВИЈЕ „МУЗИКА КЛАСИКА“

ОТВОРЕНА ВРАТА

26. 01 | 12.00

Музеј Народног позоришта у Београду. Тел: 328 44 73

ИГРА У МУЗЕЈУ

Ауторски пројекат диригенткиње Зорице Митев Војновић „Игра“, премијерно је представљен 16. децембра у Музеју Народног позоришта. У програму, припремљеном под покровитељством Скупштине града Београда, учествовали су Иван Јовановић (клавир), Весна Јансенс (виолина), Биљана Солдо (сопран) и Александар Пантелић (бас). Публика је била у прилици да ужива у програму који су чинили: „Месечина“ Клода Дебисија, „Нимфа“ Петра Крстића, Валцер и Мађарска игра бр. 5 Јоханеса Брамса, „Малагења“ Пабла де Сарасатеа, „Лепи рузмарин“ Фрица Крајслера, арија Лепорела из Моцартове опере „Дон Ђовани“, „Гранада“ Аугустина Ларе...

М. Б.

КЊИГА О ПРИМАДОНИ

Промоција књиге проф. др Весне Крчмар „Меланија Бугариновић – примадона чаробног гласа“, одржана је 12. децембра у Музеју Народног позоришта. О књизи, као и о каријери и животу признате уметнице, поред ауторке су говорили и музиколог Марија Адамов, примадона и професор емеритус Радмила Бакочевић, професор Звонимир Крнетић и примадона Бреда Калеф.

Р. П. Н.

СУСРЕТ СА ПРВАКОМ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА ПРЕДРАГОМ ЕЈДУСОМ

У потрази за одговорима

У оквиру циклуса Сусрети, 20. децембра, у Музеју Народног позоришта је одржано вече са драмским уметником Предрагом Ејдусом, који је највећи део своје каријере провео у Националном театру, где је једно време обављао и функције директора Дrame и управника. Говорећи о својим почетцима, Ејдус је, у разговору са драматургом Жељком Хубачем, испричао да је главни „кривац“ што је прихватио да се бави глумом била његова школска другарица, касније популарна глумица, Светлана Цеца Бојковић. Наиме, како је открио, она му је једном приликом, још у гимназији, предложила да учествује у неком рециталу. „Нисам знао да ли

је фантастично, али нисам баш био сигуран да ли ћу моћи да одговорим на све захтеве који ће се наћи испред мене. Нисам, заправо, тада знао колике су моје моћи. Уопште нисам размишљао о томе да поставим филмски глумца, да поставим славана, да зарадим много пара, него ме је занимао феномен игре и феномен театра“, објаснио је Ејдус који је глуму на Академији за позориште, филм и телевизију уписао у класи професорке Огњенке Милићевић. На трећој години му је професор био Предраг Бајчетић, а дипломирао је 1972. године у класи професора Миленка Маричића. „Била је то одлична класа. Радили смо јако добро и озбиљно, тако да успех никако није могао да изостане.“ Ејдус је дипломирао улогом у водвиљу Жоржа Фејдоа „Да-

Своје упечатљиве креације је остваривао на сценама широм некадашње Југославије – у Београду, Новом Саду, Суботици, Загребу, али и у Немачкој, Француској, Канади, САД, Мађарској, Швајцарској... У његова антологијска позоришна остварења убрајају се ликови Осипа Манделштама, Јоакима Вујића, кнеза Мишкина, Франца Кафке, Наполеона, Алексеја Фјодоровича Карамазова, Бориса Годунова, Исака Бабелја, Порфирија Петровича, Кир Јање, Лазе Дунђерског, Фауста, Шајлока... Посебан куриозитет је представа „Шовинистичка фарса“, коју је одиграо више од 1800 пута! Био је успешан и у другим медијима – снимно је више од 50 филмова, телевизијских драма и серија.

Ејдус је добитник и великог броја награда, укључујући и „Добричин прстен“, највеће признање које се у

Србији додељује позоришним глумцима за животно дело, односно за целокупно позоришно глумачко остварење. У периоду од 1985. до 1989. био је председник Удружења драмских уметника Србије.

Паралелно са глумом, више од деценију и по се бавио успешно и педагошким радом на Академији уметности у Београду. „У почетку, нисам баш био сасвим сигуран да ли сам ја уопште спреман да се упустим у тако нешто. Међутим, заинтриговала ме је жеља те деча и њихов мотив да студирају баш глуму. Било је занимљиво гледати те младе људе који су долазили из различитих средина и који су имали, рекао бих, различите степене образовања. Индивидуални рад са њима, заправо, био је једини прави пут да се дође до неких резултата. Јер, свако од њих је посебна прича и свако има неке квалитете, али и мане. После свега, веома сам срећан кад видим те младе да након дипломирања играју и баве се својим послом, без обзира да ли је то у Београду, Суботици, Нишу, Крагујевцу... Важно је да раде оно за шта су се школовали“, рекао је Ејдус кога је публика, на крају разговора, поздравила бурним аплаузом.

■ Микојан Безбрадица ■

РАЗГОВОР С ПОВОДОМ | МИЛКА СТОЈАНОВИЋ

Морамо бити току с времем

На великим светским сценама све је инспиративно. Пре свега, врхунски су извођачи, оркестри, дириженти... На сцени је све посебан догађај. Ту си, нешто се велико дешава, сви дајемо максимум, прожимамо једни друге и онда се стварају велике представе. А пошто је у том макрокосмосу све веома добро организовано, изванредно плаћено, онда се захтева и велики квалитет. Ту не постоје представе које нису сјајне.

Монографија примадонне Милке Стојановић аутора Рашка В. Јовановића, објављена је ове године у издању Службеног гласника и Народног позоришта у Београду. Реализована на специфичан начин, у виду разговора између славног драмског сопрана и аутора, публикација садржи комплетан историјат изузетне оперске каријере, низ докумената о гостовањима на највећим светским оперским сценама крунисаним наступима у Метрополитен опери у Њујорку, критике из домаће и светске штампе, награде и признања... Посебно место посвећено је недавно преминулом супругу Милке Стојановић, чувеном басу Живану Сарамандићу, који је са њом делио животну и оперску сцену пуне 42 године. Богато илустрована фотографијама, монографија је заокружена CD издањем са снимцима чувених арија у извођењу Милке Стојановић.

Ова књига је, као сведочанство о једној грандиозној каријери, веома обрадовала љубитеље оперске уметности. Како сте је Ви доживели?

Монографија обухвата цео мој уметнички живот, јер ја не одвајам свој живот од своје уметности и често кажем – певам, дакле постојим. Ту је комплетно заокружен мој уметнички опус укључујући два велика признања која сам добила од интернационалног биографског центра из Кембриџа у Енглеској – прво, уврштена сам међу 100 врхунских музичара света

2007, а сада и међу највећих 100 професионалаца света за 2012. годину. Монографија је нешто што остаје после нас, јер врло брзо се забораве интервјуи на телевизији или оно што је о уметнику писано. Кроз питања Рашка Јовановића, којих је било много и која су мајсторски састављена, осветљена је цела моја уметничка личност. Имала сам огромну срећу да је монографију радио господин Јовановић јер мислим да не постоји већи ерудита од њега, већи познавалац оперске уметности, не постоји човек који више познаје моју уметност. Монографија је дошла и као мој мост према животу, као начин да се спасем од страшног стања у којем сам се налазила кад сам изгубила супруга, јер сам одлазила у штампарију и учествовала у стварању те књиге, одабиром плаката, фотографија, тако да и из тог разлога ова књига за мене има велики значај.

Монографија је употпуњена CD-ом са снимцима Ваших извођења најчувенијих арија. Који снимак бисте посебно издвојили?

Инсистирала сам да то буду „живи“ снимци са представа које су изведене у Београду и на светским оперским сценама. Чују се аплаузи публике, њихово одушевљење и, што је најважније, види се са каквом прецизношћу сам изводила све те арије. Можда бих издвојила Ђокондину арију „Suicidio!“ из представе у Барију, у Италији, где сам имала изванредне партнере – врхунског светског тенора Рената Ђионија и баритона Алда Протија. Нарочито се носим аријом Виолете из „Травијате“ изведене на сцени Српског Народног позоришта у Новом Саду, када је дириговао Лазар Бута. Ова арија је представљала огроман и веома ризикантан захват јер је потпуно невероватно да, гласом са мецосопранским дубинама који имам, певам колоратуре и на крају чак отпевам „ес“, што је неуобичајено за боју мога гласа. Ту је затим диван дует из „Трубадура“ са Николом Митићем, дует из „Отеља“ са Мариом дел Монаком, као и дует са Франком Корелијем из „Тоске“. Најинтересантије је што се на крају налази песма „People“ из мјузикла „Funny Girl“, коју је својевремено певала Барбра Стрејсенд. Диск је одлично реализовао музички продуцент Горан Поткоњак, који познаје мој глас и веома цени моју уметност а то је врло

Тиресија, Цар Едип

ми се набацује или стварно жели да учествујем у томе“, казао је Ејдус кроз смех и додао да док буду спремали програм неће имати обавезу да иде у школу, понуду обавезе прихватио. „Било нас је шесторо; Цеца, Горан Султановић, Зорица Шумадица, ја и још две наше другарице из разреда које се касније, за разлику од нас четворо, нису бавиле глумом. Светлана је била и редитељ, све то је лепо упаковала, а што се тиче набацивања, од тога није било ништа“, казао је Ејдус и истакао да је после тог искуства већ почео да наслућује да би глума могла да буде његов животни позив.

Ускоро, Ејдус постаје члан Аматерског позоришта „Дадов“ у којем остаје пуних шест година, све до 1968. „Полако сам улазио у нешто што сам наслућивао да

ма из Максима“, у којем су играли и његови „класици“ Мики Маноловић, Драган Максимовић, Марко Николић, Горан Султановић, Милан Цаци Михаиловић, Весна Пећанац, Огњанка Огњановић... „Миленко је био фантастичан. Од њега сам много научио о водвиљу. Са њим је рад био бриљантан. Радио сам са многим редитељима, али када је реч о анализи неког комада, Миленко је био неприкосновен. Захваљујући раду са њим, за мене у глуми више апсолутно није било никаквих тајни. Наравно, све је зависило од комада до комада, али када је реч о оним основним постулатима и принципима игре, све сам то знао захваљујући управо њему“, признао је Ејдус који је, након Академије, током досадашње дуге и веома успешне каријере одиграо више од 150 позоришних улога.

ТИТИ У МЕНОМ

битно. Важно је да је све снимљено и сачувано, и увек цитирам Марију Калас која је рекла: „Све је записано“. Заиста је све записано.

Постоји у књизи невероватна прича о томе како сте у последњем тренутку стигли са београдског аеродрома директно на сцену, на представу „Отела“ са Мариом дел Монаком, а представи је присуствовао председник Тито. Чињеница је да је Тито био велики познавалац опере и код нас су гостовали највећи светски оперски уметници тог доба. Истовремено је међу нашим уметницима подржавао врхунске певаче. Какво је Ваше сећање на њега?

Тито је био фасцинантна личност али било је то друго време, када је таква личност могла на тај начин да влада. Он је заправо волео само оперу и руске песме. Све остало је слушао зато што је морао. Мој супруг Живан Сарамандић и ја били смо међу његовим омиљеним оперским певачима и небројено пута смо певали на дочецима Нове године, увек смо били гости за његовим столом. Сећам се једне Нове године на Брионима, можда баш пред крај Титовог живота. Увек сам отварала програм и најчешће певала „Домовини и љубави“ од Ивана Зајца. Те Нове године било је предвиђено да отпевам само ту песму, међутим, Тито је касније пожелео да му отпевам и неку оперску арију, што је за певача веома тешко после свечане вечере у гламурозној атмосфери и разговора. Сећам се да сам извела арију Лиу из трећег чина опере „Турандот“ и то му се веома допало.

Како сте доживели појаву модерне режије с обзиром да спадасте у уметнике који у грађење лика

улажу велики труд? Да ли таквом уметнику смета модерна режија?

Певала сам у Вердијевој опери „Сицилијанско вечерње“ у Келну, у Немачкој, седамдесетих година, са великим диригентом Нелом Сантијем, када смо – три главна лика, сопран, тенор и бас – били постављени на колица попут рикши, у

потпуно неприродан положај за певање. Режију је потписивао Ханс Нојгебауер. Певали смо савршено и добили дивне критике, али када смо изашли да се поклонимо, редитељ је био страховито извиждан. Не сматрам да је то била иновација за то време, него идем тако далеко у свом размишљању да то приписујем хиру публике. Певала сам, рецимо и Виолету Валери у Скопљу у мини-сукњи и са цигаретом... Модерну режију доживљавам сасвим природно. Живимо у XXI веку који намеће нека нова сценска решења. Морамо бити у току са временом, али не на агресиван начин. Можда баш на начин на који Народно по-

зориште, као национални театар, то ради. Комбинују се представе које су класичне и које је публика навикла да гледа, са представама које су отишле даље од тога. Такав приступ је, по мом мишљењу, сасвим довољан за XXI век.

Како процењујете тренутно стање у уметности код нас?

Живимо у сиромашној земљи у којој људи једва преживљавају и не можемо очекивати просперитет у уметности. Чујем да је ове године култура, процентуално, добила најмање новца из буџета. Према томе, остаје на личностима, као уосталом и у свим временима, да се изборе и да околности окрену у своју корист. Бернард Шо је рекао: „Људи често криве околности за оно што јесу. Мени ако околности не погодују, ја ћу их створити“. Потребно је да млади људи изађу из ових оквира, јер у једном већем свету имамо и већу могућност да се развијамо и да дамо свој максимум. Ми имамо задатак да радимо на себи и ја сам много трагала, много сам се усавршавала и мислим да је то задатак свих нас. Јер, што је више добрих певача, то је свет богатији. Нико не треба завидети, никога не треба мрзети, једноставно, свако постигне према својим могућностима.

■ Вања Косанић ■

СЕЋАЊЕ НА БРАНИСЛАВА ВОЈИНОВИЋА

Позориште као живот

Изложба „Др Бранислав Војиновић (1892–1951) – позориште као живот“, ауторке Душице Бојић, отворена је 22. децембра у Музеју Народног позоришта, чиме је, у сарадњи са Историјским музејом Србије и Музејом позоришне уметности Србије, обележено 120 година од рођења Бранислава Војиновића, једног од најзначајнијих управника новосадског, скопског и београдског народног позоришта између два рата.

Обраћајући се присутнима, вршилац дужности управника Народног позоришта у Београду Дејан Савић, најавио је да ова изложба представља „увод у серију приказа и изложби из живота и рада уметника и стваралаца који су били на челу Народног позоришта“. Нагласио је да је Војиновић био веома образован човек, али и уметник изузетно посвећен позоришту. „Управо због тога мислим да је наслов изложбе одлично изабран. Бранислав Војиновић је свакако једна од оних личности које су оставиле важан и значајан траг. Време када је он био управник Народног позоришта, од 1935. до 1939. године, доба је којег се са радошћу сећамо, нарочито када је реч о Опери. Морис Равел је у марту 1936. године написао свој чувени G-dur концерт за клавир и оркестар, а у новембру исте године већ га је свирала Београдска филхармонија. Такође, у том периоду су овде дириговали Јозеф Крипс, Ловро Магачић, певала је Бахрија Нури-Хаџић, изводили се ‘Електра’, ‘Саломе’, ‘Кавалер с ружом’... Био је то велики, озбиљан и значајан репертоар. Сигурно је да је велики удео у томе имао и Бранислав Војиновић“, нагласио је Савић.

Ауторка поставке је напоменула да је за реализацију ове изложбе међу најзаслужнијима госпођа Душанка Војиновић Маринковић, кћерка господина Војиновића. „Једног дана, на врата моје канцеларије је закуцала дивна дама. Дошла је са пуном торбом изузетно значајних артефаката, старих више од 140 година“, испричала је Душица Бојић и оценила да „то благо говори не само о животу једног човека, него и о читавој породици и фамилији“.

Обраћајући се присутнима, примадона Милка Стојановић, иначе Војиновићева сестричина, нагласила је да је њен ујак веома

заслужан што је она почела да се бави уметношћу. „Мислим да сам ја, на неки начин, његов наставак у уметности. Он је много утицао на мене. Био је човек огромног интелектуалног и уметничког дијапазона. Поклањао ми је фантастичне књиге које сам ја ‘гутала’. Осетио је моја стремљења и веома сам му захвална на томе. Мислим да је

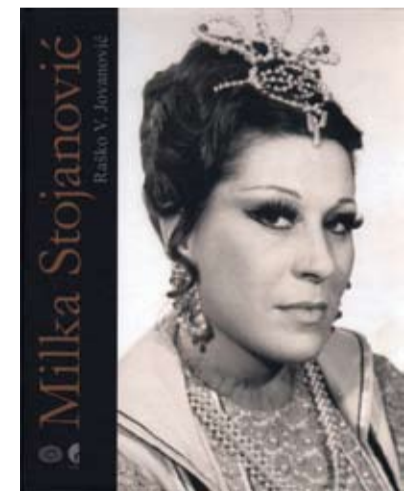

то било веома значајно и пресудно за мене“, рекла је госпођа Стојановић.

Изложбу је отворила Душанка Војиновић Маринковић која је, између осталог, казала да је њен отац био „врло цењен, поштован и уважаван човек“. Подсетивши да је Војиновић био Нушићев кандидат за управника Народног позоришта у Београду, она је цитирала речи славног комедиографа из кратког предлога у којем је објаснио због чега баш Војиновића предлаже за ту функцију: „Војиновић је чист према женама у позоришту, чист према каси, способан и културан. Дакле, најподеснији од свих осталих кандидата“.

Изложба ће бити отворена до краја марта 2013. године.

■ М. Безбрадица ■

Milka Stojanović
Rasko V. Jovanović

ТРАГОМ СТАРОГ ЗАПИСА – ПРАЗНИ ЦЕПОВИ А ПУНЕ САЛЕ

Времена наших театарских парадокса

С ећате ли се седамдесетих? И то почетка, 1972? Па, и они који их не памте знају да је то био – период благостања у СФРЈ. Оног материјалног, у сваком случају. А позориште је и онда било у кризи... Уосталом, кад није?

Како би пребродило тадашњу кризу, материјалну али и ону коју зовемо „криза публике“, Народно позориште је поводом обележавања своје стогодишњице дошло на идеју да оснује јединствену организацију (свакако по узору на Théâtre national populaire и друга европска искуства произашла из климе и тенденција '68), Позоришну комуну. Циљ је био да се окупи што више добростојећих радних организација (подсетимо се мало и ондашње терминологије) које би са Позориштем засновале специфичну симбиозу, за добро свих. Привредне организације, банке, фабрике и друге РО помагале су театарске активности материјалним средствима, али су се (умерено) укључиле и у систем руковођења и организовања позоришта, а оно је, за узврат, приближило уметност радницима. И то не само кроз једноставан систем попушта на цене улазница и организоване посете представама, већ и кроз посебне „наручене“ програме који су се одвијали у згради Народног позоришта, Домовима културе, хотелским салама, просторијама у предузећима... Оснивали су се Клубови љубитеља позоришта у РО за чије „домаћине“ су бирани позоришни прваци, вођени су разговори

Зграда Позоришта 1972. године

са радницима-гледаоцима, прављене дечје представе за Нову годину (са Деда Мразом и поделом пакетића – такође у театру или у РО)... Основан је Театар Позоришне комуне „Круг 101“ у којем су радници-гледаоци скоро били „једно“ са уметницима. Основан је и часопис „Позоришна култура“ који су издавали НП и Комуна, који је објављиван пет пута годишње, и поживео три године.

Овај часопис је, из неког разлога, имао претензије да конкурише „Сцени“ и само се једним, мањим делом посвећивао делатности матичне институције, а знатно више збивањима у светским театрима и фестивалима, савременим кретањима у драмској и музичко-сценској уметности у Европи, питањима теорије и историје позоришта на свим меридијанима... Као такав, остаје вредан споменик из овог периода (1971–73). Листајући странице овог часописа наићи

*Да ли је позориште
Ду XXI веку поста-
ло насупрот потреба, на
се лакше лишавамо хле-
ба него улазнице за пред-
ставу? Да ли данашња
публика заслужује више
поштовања него негда-
шња?*

ћете на бројне занимљиве текстове па и онај под насловом „Ко су 'мртве душе' у нашој кући?“, из бр. 1/1972. Напис је провоциран извесним излагањем са Саветовања ГК ССРН Београд, на којем је неки делегат говорио негативно о „колективној посети“ театрима, закључивши да ова, у позоришта силом утерана публика, чини „мртве душе“ наших гледалишта.

Чланак у „Позоришној култури“ потписује један од чланова Са-

вета Редакције часописа из редова Комуне, представник Индустије пољопривредних машина „Змај“, Јован Митић, који веома рационално и логично разматра разлоге због којих радници по правилу не долазе у позориште самоницијативно. Ту су, пре свега, два разлога која вређају његово самопоштовање: стрепња од непознате средине (рачунајући ту зграду, амбијент, „сталну публику“ и њихов стил облачења...) и тешкоће у доживљавању новог садржаја (појачане јасним и одлучним, зналачким реакцијама публике којом је радник-почетник у гледању представа окружен). Не улазећи детаљније у ова два, уосталом разумљива проблема, задржимо се на трећем, на „тешкоћама материјалне природе“. Наравно, Митић овде говори о платежној (не)моћи радничке класе. Из сопственог искуства, тј. искуства Индустије „Змај“, али и других РО-чланица Комуне, он наво-

ди да већину њихових запослених (па тиме и чланова Комуне – потенцијалне публике) чине радници са најнижим примањима, тј. са просеком од 1500 динара. Он даље наводи да су улазнице за Народно позориште, са попустом који му омогућава Комуна, 6 до 8 динара, што би значило да је пуна цена 9 до 12 дин. „Обичан“ радник, са „најмањим дохотком“ могао је, дакле, 1972. године за месечну плату да купи 125 улазница прве категорије.

Преведимо ово у данашње време. Улазница прве категорије кошта 800 дин, што би значило да радник са најмањим дохотком из претходне приче треба да има месечна примања – 100.000 динара! Позабавимо се још мало математиком. Званична просечна плата на нивоу Републике је око 40.000. Ово значи да од просечне, не од најмање плате, данас можете купити једва 50 улазница. Да не помињемо податак колико је општи стандард у последњим деценијама опао у односу на онај из доба Позоришне комуне, те колико је објективно теже издвојити средства за било шта што није – одржавање голе егзистенције.

Упркос овој поражавајућој статистици, гледалишта су данас мање-више пуна. Како? Одакле? Да ли је мнооого оних који имају знатно већа примања од просечних? Да ли сви они, при том, мнооого воле позориште? Да ли Срби и даље живе „помоћу трикова“?

■ Јелица Стевановић ■

IN MEMORIAM

Косара Бабић (1928–2012)

Косару Радивојевић Бабић, солисткињу Балета Народног позоришта, познајем још из школских дана. Биле смо ученице познатог педагога Милета Јовановића. Из маглине сећања извиру ретке, али лепе успомене на Коку, како смо је звали. Већ као ученица виших разреда Косара, девојка изузетно складне фигуре и лепо обликованих ногу, увек насмејаног ведрога лица, лако се пробрла у прву поставу праживде Христићеве „Охридске легенде“ у постави Маргарете Фроман.

Па духовита, грациозна епизода брбљивих дама у Парлићевој кореографији „Ромеа и Јулије“ у разиграном извођењу Косаре и Неде Чонић. Па тек удата за маистра Богдана Бабића, Косара која блиста на нашим сусретима

у Позоришту или Коларцу. Па њен раздрагани плес, складно обликовне класичне технике. Па незаборавна окупљања у њеном изузетно лепо уређеном стану, недалеко од Народног позоришта...

Па неутешна Косара после супругове смрти, 1980. Па исписивање обимне књиге Косарине љубави и оданости, коју се заветовала да ће оставити будућности – сјајне монографије „Уметност дириговања“.

Па Косара храбра и достојанствена у болести.

На првим страницама књиге коју је посветила свом Богдану Косара је записала: „Ако сретнете Богдана на путевима Господњим, реците му да сам испунила свој завет“. Нада постоји да ће га сада она сама срести.

Милица Зајцев

Гордана Комарић (1950–2012)

И стога дана, суморног и хладног, петог децембра 2012, Београд се заувек опростио од три уметнице које су, свака на свој начин, оставиле дубок траг у животу и раду српског позоришта. Ксенија Јовановић, Злата Петковић... Обе познате и признате широм наше земље. Али, за последњом, најмање познатом широј јавности, за нашом Гоцом, плакало је цело Народно позориште. Од портира, преко свих служби, до уметничких ансамбала, брзином муње, пронео се глас да је умрла Гордана Комарић, дугогодишња чланица оперског Хора у пензији.

Лепота њеног раскошног драмског сопрана је била добро позната београд-

ској публици, иако никада није била солиста. Својим прелепим гласом је бојила своју деоницу и оплемењивала звук целог хора. Вредна, ревностна и тачна, све су то биле особине које су је красиле. Али оно по чему ће наша Гоца бити запамћена су њена ведрина, младалачки дух, племенита дечја душа и невероватан смисао за хумор. Са свима се шалила, све је волела и сви су је волели.

У име колега из Народног позоришта, њена Јеца.

Јелена Савић,
чланица Хора у пензији

Израиловски: увек само искрено

Када се појавио на београдској балетској сцени високи, витки, беспрекорно грађен младић одмах је освојио публику, не само својом лепо обликованом класичном техником, него и самосвојним шармом и искреношћу са којима је лаконого, дечачки раздрагано, играо значајне улоге традиционалног и савременог репертоара. Био је то Александар Саша Израиловски (1953–2005), који је поред наступања на матичној сцени гостовао са београдским Балетом у Шпанији, Италији, Грчкој, Швајцарској, Ирану, Јапану. Најлепше утиске је понео са самосталних гостовања на Куби где је имао велики успех у главним улогама у „Лабудовом језеру“, „Дон Кихоту“, „Жизели“ и „Кармен свити“. Био је радо виђен гост на балет-

ским сценама претходне Југославије, често је за своје интерпретације добијао награде, а најдража му је била она из 1974. године ка-

да је освојио Награду публике на Фестивалу Ројал балета као најшармантнији играч.

Балетом је почео да се бави рано, са седам година, био је ученик Вере Феле у новосадској Балетској школи, затим је дипломирао код Душанке Комендић у средњој Балетској школи „Лујо Давичо“, да би се припремајући улоге, усавршавао код чувених балерина и педагога Тихонова, Лепешинске, Сеха, Иванке Лукатели и Стевана Жунца. Увек је био захвалан репетиторском раду Милице Јовановић, јер је разумела његову личност када је уочила да има савршен инстинкт који га правим путем води.

У животу је имао, по сопственим речима, две љубави: балет и рођење. Говорио је да толико воли своју уметност да би, када би му неко одузео могућност да се њоме бави, увенуо као цвет, а рођење је било важна допуна његовом бивствовању.

Уметничка каријера Израиловског се одвијала поступно. Најпре је играо епизодне улоге, а затим је заблестао као Принц у „Крцку Орашчићу“, па као Алберт у „Жизели“ – кога је најрадије играо и наглашавао да је специјално везан за II чин овог балета, јер је, као велики емотивац сматрао игру у њему правом, великом романтиком. За Меркуција у Парлићевој поставци „Ромеа и Јулије“ добио је награде и похвале, а у свакој класичној улози је давао све од себе.

Иако никада није студирао правце модерног балета и савременог плеса, инспирисан поставком „Игра“ коју је Душан Тринић кореографисао за Соњу Вукићевић и њега, кренуо је новим путем. Следила је у његовом раду деценија у којој се бавио својим ауторским пројектима. Биле су то представе потпуно аутентичне: „Бес... коначно“, „Мрда-

ње – Carpe Diem“, перформанси „Сан Мира Баи“, „Invisible Connection“, „Best of Израиловски“, „Пет и Пулар у епизоди ‘А ја?’“, „Парамедијум“, „Со и H₂O“ и јубиларни „Прашћају“, којим је обележио 30-годишњицу свога рада. Био је то, на неки начин, симболичан наслов јер се тим балетом опростио и од живота и од сцене.

О свом кореографском стваралаштву, Саша Израиловски је говорио да му је најважније да игра искрено, па макар за само два гледаоца: „Све може да разочара, али ако се увек искрено предајеш балету, он то никада не може. Увек се тога држим. У свему што сам до сада урадио знам – колико сам уложио, толико ми се вратило“.

Успомена на искреног, дубоко емотивног уметника се чува. После његове сјајне минијатуре „Излечење“, која је награђена Специјалном наградом жирија на Трећем фестивалу кореографских минијатура 2000. године, установљено је признање „Александар Израиловски“, које се сваке године додељује кореографу најинвентивније савремене минијатуре на овом фестивалу.

(наставиће се)

Списатељски рад између два рата

Издавачка делатност Народног позоришта је у периоду од 2004. до 2010. објавила три Гролове књиге које је приредио театролог Зоран Т. Јовановић – „Из позоришта преткумановске Србије“, „Позоришне критике и есеји“ и „Кроз књиге и догађаје“.

Упркос бројним одговорним функцијама које је обављао у деценијама између два светска рата, Грол налази времена и за преводилачки и књижевни рад: 1925. преводи неколико одломака из писама и памфлета Пол-Луја Курјеа, свог омиљеног француског писца, и објављује их у Српском књижевном гласнику. Исте године, у 28. колу Српске књижевне задруге (бр. 189) је објављен Гролов пре-

вод Бомаршеове комедије „Фигарова женидба или луди дан“, који је имао премијеру у Народном позоришту 12. маја 1926, у режији др Бранка Гавеле; Фигара је интерпретирао Александар Златковић, а Сузану Жанка Стокић, обоје значајне Гролове глумачке „аквизиције“. Касније, овај Гролов превод је игран у низу југословенских позоришта, али најчешће без имена преводиоца: у периоду између два светска рата да би се избегло плаћање тантијема, а после 1945. због опортунитета позоришних управа.

Друге године по оснивању Српског ПЕН центра, 1927, Грол је примљен у чланство а следеће године, као министар просвете и председник београдског ПЕН клуба, организује и отвара вече словеначких књижевника – чланова љубљанског ПЕН клуба у великој дворани Универзитета. Маја 1930. он предводи групу чланова Београдског ПЕН клуба на књижевној турнеји по Далмацији, којом приликом су обишли Сушак, Ши-

беник, Сплит, Дубровник, Котор и у повратку Мостар и Сарајево, о чему ће Грол оставити путописна запажања на страницама Српског књижевног гласника. Председник је београдског ПЕН клуба и током 1933. и 1934.

Од 1. јануара 1907. Грол је члан уређивачког одбора Српског књижевног гласника, а од 1. јула 1939. до 6. априла 1941. његов власник и одговорни уредник. У њему је током читаве деценије, од 1929. до 1939. водио рубрику „Кроз књиге и догађаје“, под псеудонимом Повремени. Седиште редакције СКГ било је у Коларчевој задужбини. Године 1935. покрене опозициони лист „Народ“, а 1936. поново „Одјек“. Тридесетих година се повремено јавља чланцима и у другим листовима и часописима: „Политика“ (1934–1937, 1939, 1940), „Време“ (1930, 1933), „Правда“ (1933–1934, 1937, 1939), „Идеје“ (1935), „Наша стварност“ (1938), „Живот и рад“ (1939), „Демократ“ (1940), „Народни покрет“ (1940).

Своју прву књигу, „Позоришне критике“, у којој уз позоришне критике даје и шест глумачких портрета, објављује тек 1931. у едицији Савременик Српске књижевне задруге. Осам година касније, у деветом колу исте едиције, књига 4, појавила се послед-

ња Гролова књига литерарних текстова објављена пре Другог светског рата, под насловом „Из предратне Србије – Утисци и сећања о времену и људима“. Књига садржи вредна сведочанства, међу којима су портрети Богдана Поповића, Милана Ракића, Љубомира Стојановића, Јована Скерлића, Радоја Домановића, Стевана Луковића, Бранислава Нушића и књижевни ликови око часописа „Звезда“ Јанка Веселиновића.

У Крагујевцу је Грол 1940. објавио политичку брошуру „Данашњи разговори о реформама које предлажу људи 6-тог јануара, а у духу 6-тог јануара“. Био је то добрим делом програм новог челника Демократске странке пред одсудне догађаје који ће уследити почетком наредне године.

(наставиће се)

Издавачка делатност Народног позоришта у Београду

За издавача Дејан Савић, в. д. управника | Главни уредник Позоришних новина Жељко Хубач | Заменик главног уредника Јелица Стевановић | Редакција: Микојан Безбрадица, Милош Дујаковић, Бранкица Кнежевић, Вања Косанић | Сарадници: Милица Зајцев, Зоран Т. Јовановић, Драган Стевовић, Марија Милић | Техничка редакција: арт директор и графички дизајнер Јован Тарбук, графички дизајнер Јелена Ратковић | Коришћене фотографије архива Народног позоришта, МПУС и личних архива | Припрема и дизајн Народно позориште у Београду | Народно позориште у Београду, Француска 3, 11000 Београд | Маркетинг 2622-180